

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 469

van **GWENNY DE VROE**

datum: 10 maart 2020

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Waterscan - Stand van zaken

Op 21 oktober 2019 publiceerde de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) de drinkwater- en saneringsstatistieken uit 2018. In mijn schriftelijke vraag nr. 261 van 30 januari 2020 stelde ik hierover enkele vragen aan minister Wouter Beke, meer bepaald wat betreft de lokale adviescommissies (LAC's). Deze LAC's helpen mensen die moeilijkheden hebben om hun waterfactuur te betalen.

Ik polste ook naar de statistieken wat betreft de waterscan. Daaruit bleek namelijk dat er in 2018 maar 257 waterscans werden uitgevoerd bij gezinnen, waarvan 124 bij beschermde klanten, bij wie dit gratis is. Dat is nog een lager aantal dan de 395 in 2017. Dat blijft bijzonder weinig als men weet dat er in totaal 2,5 miljoen klanten een aansluiting hebben, van wie 180.000 beschermd zijn. Bovendien bleek uit een recente enquête van het Vlaams Kenniscentrum Water (VLAKWA) dat 76% van de Vlamingen niet bereid zou zijn om daarvoor te betalen.

In het antwoord op mijn schriftelijke vraag verwees minister Beke echter (deels) naar minister Demir door.

1. Hoe staat de minister tegenover deze vaststellingen van het lage aantal waterscans?
2. Hoe zal de minister het aantal waterscans verhogen?
3. Gelooft de minister nog steeds in het instrument zoals het vandaag bestaat? Waarom wel of waarom niet?
4. Welke andere mogelijke maatregelen of instrumenten ziet de minister die ervoor kunnen zorgen dat mensen hun waterverbruik en -factuur kunnen verlagen?
5. Waar staan we op het vlak van de uitrol van de digitale watermeter? Is het nog steeds de bedoeling om die af te stemmen met de uitrol van de digitale elektriciteits- en gasmeter, die nu volop bezig is?

ANTWOORD

op vraag nr. 469 van 10 maart 2020

van **GWENNY DE VROE**

1. Net zoals mijn collega Wouter Beke vind ik dit jammer. In het afsprakenkader Waterscan (https://www.vmm.be/wetgeving/waterscan_afsprakenkader_2017_06_29.pdf) dat dateert van 2017 is een streefcijfer opgenomen van het aantal waterscans per jaar (afpraak 7). De afspraak is dat de drinkwaterbedrijven ernaar streven om vanaf het jaar 2017:
 - per jaar 1000 waterscans uit te voeren;
 - het aantal uitgevoerde waterscans procentueel te verdelen per drinkwatermaatschappij.

De waterscan is gratis voor de groep beschermde klanten. In het afsprakenkader gingen de drinkwaterbedrijven het engagement aan om ook een gratis waterscan aan te bieden aan een verruimde groep klanten met een waterbesparingspotentieel (afpraak 2).

Daarnaast hebben de drinkwaterbedrijven in 2018 2924 kosteloze controleonderzoeken uitgevoerd. Klanten hebben hier recht op wanneer er een afwijkend verbruik wordt vastgesteld. De acties die werden afgesproken in het afsprakenkader werden uitgevoerd door de drinkwaterbedrijven.

De VMM publiceerde in 2018 een evaluatie van dit afsprakenkader na 1 jaar werking (<https://www.vmm.be/publicaties/evaluatie-1-jaar-afsprakenkader-waterscan>). Deze evaluatie stipt een aantal pijnpunten aan. De VMM geeft ook een aantal aanbevelingen.

Deze aanbevelingen zijn

- betere bekendheid van en toeleiding naar waterscans
 - verruimen van de gratis waterscan bij waterbesparingspotentieel
 - administratieve vereenvoudiging
2. Ik zal de aanbevelingen uit het evaluatie van de VMM (zie antwoord vraag 1) opvolgen.

In die evaluatie lees ik dat de afspraken rond de vereiste van een waterbesparingspotentieel voor het recht op een gratis waterscan de toeleiding bemoeilijken. De VMM doet ook een voorstel hierover om het besparingspotentieel niet meer als voorwaarde op te nemen bij de verruimde doelgroep die nu nog geen automatisch recht hebben op een gratis waterscan. Zo zou dan bij een doorverwijzing via het OCMW – onafhankelijk van het besparingspotentieel – de watermaatschappij de waterscan gratis uitvoeren.

Samen met de armoedeorganisaties, de VMM en de drinkwaterbedrijven, wil ik bekijken hoe we het aantal waterscans of initiatieven die hetzelfde effect beogen, kunnen verhogen en meer bepaald voor de mensen in armoede. Ik zal deze actie ook opnemen in het Vlaams actieplan armoedebestrijding dat nu in opmaak is.

3. Ja. De principes van de waterscan zijn juist. De waterscan beoogt in de eerste plaats om via een snelle doorlichting van het waterverbruik in de woning en via een gerichte advisering burgers aan te zetten tot duurzamer watergebruik en tot het

nemen van waterbesparende maatregelen. De focus ligt hierbij op het in kaart brengen van het 'waterbesparend potentieel' bij de klant. Dit moet de klant ertoe aanzetten dat potentieel te benutten om zo de waterfactuur te drukken. De waterscan is dus preventief van karakter. Wat betreft het waterverbruik werkt de waterscan dus actief sensibiliserend met een focus op wat de klant zelf kan ondernemen. Een doorlichting van het waterverbruikspatroon van de klant is hierbij cruciaal.

Daarnaast is het ook van belang dat het aspect veiligheid niet uit oog wordt verloren. Voor de veiligheidsaspecten wordt de waterscan geacht 'informerend' te werken. De klant moet zich bewust zijn van de desgevallend vastgestelde gebreken aan de binneninstallatie, bijvoorbeeld inzake lood/ wanverbindingen/risico's m.b.t. verborgen lekken/...

Ten slotte beoogt de waterscan expliciet om kwetsbare klantengroepen te informeren over de in het Algemeen waterverkoopreglement opgesomde rechten en plichten die de klant aanbelangen, bijvoorbeeld voor wat betreft de mogelijkheden tot het aangaan van een afbetalingsplan of het verkrijgen van een minnelijke schikking. De algemene focus ligt met andere woorden op sensibilisatie en informatie.

Tot nu toe worden er geen waterbesparende toestellen op kranen geplaatst. Of de drinkwaterbedrijven materiaal voorzien dat de klant dan zelf kan installeren (douchecoach, bruismondstuk,...), daar heb ik geen informatie over. Dit aspect zal ik mee nemen bij de opvolging.

4. Niet alle mensen hebben een te hoog gebruik. In Vlaanderen hebben we een laag leidingwatergebruik in vergelijking met de omliggende landen. Het leidingwatergebruik in Vlaanderen is moeilijk te vergelijken met dat in andere landen, in Vlaanderen is er de verplichting om bij nieuwbouw en grondige renovatie het regenwater op te vangen en te gebruiken. De studie Watergebruik door huishoudens van 2018 (<https://www.vmm.be/publicaties/watergebruik-door-huishoudens>) vergelijkt de cijfers leidingwatergebruik tussen Vlaanderen en Nederland. Hieruit blijkt dat Nederlanders beduidend meer leidingwater gebruiken voor toilet en douche dan Vlamingen.

De grootste verbruiken, abnormale gebruiken, zijn er bij lekken en het niet intentioneel gebruik. Daar kunnen we zeker nog stappen zetten. Een digitale meter die aangeeft als het verbruik opeens hoger blijkt, kan hieraan remediëren.

De drinkwaterbedrijven hebben nu reeds de wettelijke verplichting om rationeel watergebruik bij hun klanten te promoten. Om klanten beter te informeren over hun waterverbruik en de acties die ze kunnen nemen om hun verbruik te doen dalen zullen de drinkwaterbedrijven meer inzetten op het digitaal ontsluiten van de informatie die wordt meegegeven bij een waterscan. Zo willen ze klanten op een toegankelijke manier bewuster maken van hun waterverbruik en welke besparingsmaatregelen men kan toepassen.

Steeds meer drinkwaterbedrijven bieden ook een e-loket aan waarmee klanten hun waterverbruik kunnen opvolgen. Samen met de digitale watermeter biedt dit mogelijkheden om klanten meer inzicht te geven in hun waterverbruik.

5. FARYS, De Watergroep en Pidpa zitten in de voorbereidende fase van een volledige uitrol van digitale meters. Op sectorniveau werken zij hiervoor momenteel al intensief samen. Bovendien hebben zij de intentie om ook de mogelijkheden van een uitrol samen met de digitale elektriciteits- en gasmeters maximaal uit te werken en na te streven. De redenen hiervoor zijn de verwachte synergievoordelen, maar ook de tekst van het Vlaamse regeerakkoord 2019-2024, waarin staat:

“Drinkwaterbedrijven rollen een slimme watermeter uit [...]; daarbij streven we naar maximale afstemming met de slimme energiemeters.” Gesprekken tussen deze drie waterbedrijven en Fluvius zijn opgestart en de eerste afspraken rond samenwerking worden gemaakt.

Stand van zaken uitrol van de digitale meter:

- De Watergroep

Voor De Watergroep zijn er momenteel 7 pilootprojecten. Iedere piloot heeft een specifiek doel. Er worden verschillende types van digitale watermeters getest die momenteel beschikbaar zijn. Tevens worden ook de verschillende dataprotocolen voor het uitsturen van de gegenereerde data getest.

De piloten zijn verspreid over het gehele werkingsgebied van De Watergroep.

Momenteel zijn de digitale watermeters in het net van De Watergroep geplaatst. Bedoeling is dat deze daar blijven tot medio 2020. De resultaten van deze piloten, samen met de ervaring van de andere waterbedrijven, zullen bepalend zijn voor de strategie en praktische keuzes bij de uitrol naar potentieel alle klanten van De Watergroep.

Piloot 1: Eigen personeel

In totaal werden 100 digitale watermeters bij eigen collega's geplaatst. Deze zijn verspreid over het gehele werkingsgebied van De Watergroep.

Het doel van deze piloot is tweevoudig: door de spreiding wordt het netwerk voor de datatransmissie getest over het gehele werkingsgebied en kunnen eigen collega's ook hun ervaringen meedelen over digitale watermeters. Collega's dragen de waarden uit van het bedrijf dus is het belangrijk dat zij ook meegenomen worden in dit project en voeling krijgen met dit nieuw gegeven.

Piloot 2: een B2B klant

In totaal zijn 200 digitale watermeters geplaatst bij en op vraag van de klant van De Watergroep. Het doel van de klant is om alle verbruiksstromen in kaart te brengen (verwarming – water -elektriciteit). Tevens wensen zij ook een directe waarschuwing als er van de digitale watermeter een signaal gegeven wordt van een mogelijk lek.

Deze gebouwen zijn verspreid over het gehele werkingsgebied van De Watergroep.

Het doel van deze piloot is dat ook hier het netwerk voor datatransmissie kan getest worden. Bijkomend kan er ook onderzocht worden of men al dan niet gebruik moet maken van versterkers om het signaal van de data uit het gebouw te krijgen. Aangezien er in deze piloot vrij veel recente gebouwen zijn die sterk geïsoleerd zijn en waar metaal in verwerkt zit, vormt dit al een uitdaging op zich. Uiteraard heeft dit ook een financiële impact aangezien het aanschaffen van dergelijke versterkers een extra financiële kost is. Ook worden in deze piloot de alarmen getest die zouden kunnen gegenereerd worden door de digitale watermeter (tijdstip melding alarm/reactie klant op melding).

Piloot 3: Lokeren

In totaal werden er 103 digitale watermeters met regelbare afsluitklep geïnstalleerd in het centrum van Lokeren (Oost-Vlaanderen) in samenspraak met de sociale huisvestingsmaatschappij.

De lokalen zijn gecentraliseerd en liggen niet ver van elkaar verspreid in een stadsomgeving.

Het doel van deze piloot is vooral om de afsluitklep te testen. De sociale huisvestingsmaatschappij wordt veelvuldig geconfronteerd met verhuizen. De afsluitbare klep kan een hulp zijn om de verhuisprocedure die momenteel gangbaar is te vereenvoudigen. Tevens wordt ook betwisting over de index tussen de vertrekkende en nieuwe bewoner vermeden. Een belangrijk aspect van deze

piloot is het uittesten van de regelbare afsluitklep (minimaal debiet/volledig dicht/opnieuw openen op afstand).

Piloot 4: Toverberg te Leuven

In totaal werden er 255 digitale watermeters in deze geïsoleerde zone geplaatst. Deze piloot bevindt zich in de regio Leuven (Vlaams-Brabant).

Het doel van deze piloot is om na te gaan in welke mate de digitale watermeter een positief hulpmiddel is in de strijd tegen NRW (Niet in rekening gebracht water, ook wel "lekverlies" genoemd). De regio Toverberg is een geïsoleerde zone, waar het leidingnet zeer recent vernieuwd werd, met de aanwezigheid van een digitale meter die exact aangeeft hoeveel water in de zone wordt toegevoerd. De digitale watermeters in iedere woning laten toe eventuele lekverliezen te bepalen en een sluitende waterbalans te maken. Dergelijke nauwkeurige waterbalansen moeten het in de toekomst mogelijk maken de productie nauwkeuriger af te stemmen op de vraag van de klant.

Piloot 5: Laarne / Kalken

In totaal werden er 225 watermeters geïnstalleerd verspreid over de gemeente Laarne/Kalken. Deze piloot bevindt zich in Oost-Vlaanderen.

Deze regio is representatief voor 70% van het werkingsgebied van De Watergroep (aantal aansluitingen/aantal inwoners/landelijke omgeving). Belangrijk is ook om mee te geven dat er gevraagd is aan de klanten om vrijwillig deel te nemen. Zij werden vooraf geïnformeerd via verschillende bewonersvergaderingen. Er gaat ook achteraf aan de klant feedback gevraagd worden.

Het doel was dan ook om na te gaan hoe de klant tegenover digitalisering staat: hoe denkt hij erover, wat zijn de vragen die een klant heeft rond een digitale watermeter, en bovenal hoe ervaart hij de communicatie door het waterbedrijf. Voor De Watergroep was het doel tweevoudig: technische werking in een landelijke omgeving en ervaring en appreciatie door de klant

Piloot 6: Clip-ons

In totaal werden er 145 clip-ons geplaatst op de huidige bestaande Maddalena watermeters. Deze zijn tevens verspreid over het gehele werkingsgebied van De Watergroep.

Het doel is om de huidige mechanische watermeter die maar recent in het net staat "slim" te maken door er een clip-on op te plaatsen. De proef zal de betrouwbaarheid van dit type meting nagaan, in vergelijking met de prestatie van een digitale meter. De installatie van dergelijke clip-ons is potentieel eenvoudiger en goedkoper dan de volledige vervanging door een digitale meter.

Verder worden er testen uitgevoerd in samenwerking met Fluvius om de digitale watermeter te laten connecteren met de digitale elektriciteitsmeter. Hier gaan we na in welke mate dit mogelijk is met de generatie digitale watermeters die momenteel beschikbaar zijn. Het grote voordeel hier is dat de digitale elektriciteitsmeter gaat zorgen voor het transport van de gegenereerde data (water – gas – elektriciteit) naar een platform om vandaar de data naar ieder utiliteitsbedrijf te versturen waar ze dan intern kunnen verwerkt worden. Dit biedt ook een oplossing voor de batterijlevensduur van de digitale watermeter. Deze moet minstens 16 jaar zijn. Bij de digitale elektriciteitsmeter is dit uiteraard geen probleem.

- **FARYS**

FARYS heeft momenteel een 3-tal kleinschalige projecten lopen of op stapel. In totaal betreft dit een kleine 200 watermeters in West en Oost-Vlaanderen. Volgend jaar wenst FARYS vooral te focussen op het digitaliseren van grote meters waarvan FARYS er tegen 2021 een 300 in het net wil plaatsen.

- **Pidpa**
Pidpa is bezig met een Proof of Concept voor het gebruik van digitale meters. Momenteel staan er een 60-tal digitale meters, bij eigen personeelsleden en geselecteerde klanten. In de eerste helft van 2020 wordt dit uitgebreid met de uitrol van een 600-tal digitale meters op verschillende plaatsen in de provincie Antwerpen. De resultaten van deze Proof of Concept bepalen verder mee de aanpak, de timing en het benodigde budget voor een uitrol op grote schaal.
- **Water-link**
Water-link heeft onlangs zijn negenentachtig duizendste digitale watermeter geïnstalleerd. Tegen eind 2021 moeten alle 200.000 meters vervangen zijn in het verzorgingsgebied. Het startschot van het project werd in november 2018 gegeven. Ondertussen heeft Water-link al digitale watermeters geplaatst in Ekeren, Antwerpen (2000 en 2030), Hoboken en Wilrijk, Edegem, Berchem, Borgerhout. Normaal komen dit jaar nog Deurne, Merksem, Zandvliet Berendrecht, Hove en Mortsel aan de beurt, al hangt dit af van de coronacrisis. De uitrol van de digitale meter is momenteel on hold gezet. Het project wordt verder als budgetneutraal tot licht positief beschouwd, onder andere omdat de analoge meters aan vervanging toe waren.
- **IWVA**
IWVA heeft ondertussen 4.400 digitale meters geïnstalleerd. Dit is budgetneutraal gezien dit o.a. de normale vervangingscyclus van 16 jaar volgt. Vanaf 2020 worden de grote diameters versneld vervangen gespreid over een periode van 4 jaar en wordt er ook gestart met een pilootproject met 50 slimme kranen.
- **AGSO Knokke-Heist**
AGSO Knokke Heist is bezig met de uitrol van de digitale watermeters. Tot op heden zijn er reeds 3.800 geïnstalleerd.
Zij beogen deze uitrol te doen in een periode van ca 6 jaar tegen 2025.